

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مالیات در اسلام

اعظم امینی

مرکز پژوهش‌های اسلامی سیدزادگان

مالیات در اسلام

کد: ۸۴۸

نویسنده: اعظم امینی

ناشر و تهیه کننده: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

لیتوگرافی: سروش مهر

چاپ و صحافی: نگارش

نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۴

شمارگان: ۱۵۰۰

بها: ۵۰۰ تومان

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

پست الکترونیکی: Email: IRC@IRIB.IR

تلفن: ۲۹۳۵۸۰۳ و ۲۹۱۰۶۰۲ شماره: ۲۹۳۳۸۹۲

شابک: ISBN: 964-8606-79-X ۹۶۴-۸۶۰۶-۷۹-X

فهرست مطالب

۱	دیباچه
۳	مقدمه

● فصل اول: کلیات

۵	۱. تعریف مالیات
۶	۲. مفاهیم عمومی مالیات
۸	۳. سیر تحول مالیات
۹	۴. انواع مالیات
۱۰	۵. تاریخچه مالیات

● فصل دوم: جایگاه مالیات در نظام حکومتی اسلام

۱۴	۱. اهداف مالیات در اقتصاد اسلامی
۱۶	۲. ویژگی‌های مالیات‌های اسلامی
۱۹	۳. انواع مالیات

● فصل سوم: مالیات در قوانین فعلی ایران

۴۰	مالیات در قانون اساسی
۴۱	پیشینه قانون و مالیات‌ها
۴۲	افراد مشمول مالیات
۴۳	انواع مالیات‌های حکومتی

● فصل چهارم: آسیب‌شناسی نظام مالیاتی و راه‌کارهای اصلاحی

۵۲	الف) آسیب‌شناسی نظام مالیاتی
۵۲	۱. پایین بودن فرهنگ مالیاتی
۵۳	۲. بالا بودن وقفه‌های مالیاتی
۵۴	۳. زیاد بودن معافیت‌های مالیاتی
۵۶	۴. مدیریت نیروی انسانی
۵۷	۵. ضعف نظام تنبیه و تشویق
۵۸	ب) راهکارهای اصلاحی نظام مالیاتی

● فصل پنجم: همراه با برنامه‌سازان

۶۲	پیشنهاد‌های کلی
۶۳	پیشنهاد‌های برنامه‌ای
۶۳	ارزیابی عملکرد صدا و سیما در راستای گسترش فرهنگ مالیاتی
۶۴	پرسش‌های مسابقه‌ای
۶۶	پرسش‌های مردمی
۶۶	پرسش‌های کارشناسی
۶۷	معرفی منابع برای مطالعه بیشتر
۷۱	کتاب‌نامه

دیباچه

بینش اقتصادی اسلام، مال و ثروت، ودیعه‌ای است الهی که خداوند حکیم آن را در اختیار خلیفه خود، انسان، قرار داده است. با چنین رویکردی انسان باید از مواهب طبیعی برای کمال و سعادت خود و جامعه بهره گیرد. این نظام که از وحی الهی سرچشمه گرفته است، بر اساس قوانین الزامی و ملاک‌های اخلاقی و با ایجاد زمینه‌های تولید فراوان، توزیع عادلانه و حفظ کرامت انسان، آسایش و سعادت زندگی را فراهم می‌آورد.

باید گفت، مالیات بر اموال و دیگر انفاق‌ها در قالب خمس، زکات و مالیات‌های گوناگون حکومتی، به منظور رفع نیازهای اقتصادی فردی و برقراری عدالت اجتماعی در جامعه برقرار شده است.

تلاش برای کشف، تنظیم و شفاف سازی قوانین اسلامی مربوط به انواع مالیات از سوی عالمان بزرگ دینی و کارشناسان مربوط و ترویج فرهنگ درست پرداخت مالیات از سوی مسئولان و کار بست بهینه مالیات‌ها برای استقلال نظام اسلامی، رفع تبعیض و رشد اقتصادی هدفمند، می‌توان اثر بسزایی در شکوفایی اقتصادی و بالندگی جامعه اسلامی داشته باشد.

نوشتار حاضر، تلاش کوچکی است به منظور تبیین جایگاه، اهداف و شرایط مالیات در حکومت اسلامی، بررسی قوانین فعلی مالیات جمهوری اسلامی ایران

و آسیب‌شناسی وضع موجود این مجموعه می‌کوشد تا برای مدیران و برنامه‌سازان گران‌قدر در جهت تبیین، ترویج و اصلاح فرهنگ مالیاتی، توشه راهی فراهم آورد.

با تقدیر و سپاس از نویسنده ارجمند سرکار خانم اعظم امینی، این اثر را به همه شیفتگان خدمت و فرهنگ سازان صدا و سیما تقدیم می‌کنیم.

آنه ولی التوفیق
اداره کل پژوهش
مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

www.ketab.ir

پیش‌گفتار

مالیات‌ها، از جمله ابزارهایی هستند که در دهه‌های اخیر، نقش مهمی در اقتصاد کشورها دارند و به منظور درآمد زایی، تخصیص منابع و توزیع مجدد و... مورد بررسی‌های فراوان قرار گرفته‌اند. مبحث مالیات و آثار اقتصادی آن، از مباحث دامن‌دار و مهم درآمد عمومی است که جایگاه ویژه‌ای در نقش‌آفرینی اقتصادی دولت به دست آورده است.

نظام موجود مالیاتی کشور ما، با مشکلات گوناگونی دست به‌گریبان است و کاستی‌های فراوانی دارد. مقررات و قوانین مالیاتی به حدی پیچیده است که گاه افزون بر مؤذیان مالیاتی، برای مأموران نیز پیچیدگی دارد. از این رو، در نظام اسلامی ما، مناسب است اصلاحاتی در راه اجرای هرچه بیش‌تر اهداف اسلام صورت پذیرد. در همین راستا، تحقیق در نظام مالیاتی اسلام و جست‌وجوی زوایای مختلف آن، اهمیت و ضرورت می‌یابد. این نوشتار، می‌کوشد تا با نظر به نظام مالیاتی اسلام و با توجه به نظام مالیاتی موجود، ابعادی از آن را بررسی کند. در این نوشتار، نخست به معرفی اجمالی مالیات‌های ثابت اسلامی و سپس به تبیین جایگاه مالیات‌های حکومتی و شرایط، صفات و قوانین فعلی حاکم بر نظام مالیاتی می‌پردازیم. هم‌چنین به آسیب‌شناسی و راهکارهای اصلاحی نظام مالیاتی موجود پرداخته، در فصل پایانی، پیشنهادها و راهکارهایی اساسی در زمینه گسترش فرهنگ مالیاتی داده می‌شود.